

БОНДАР

УДК

Віталій Сергійович

vitalibondar1987@mail.ru

ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ТЕРМІНА
"ІНВЕСТИЦІЇ"APPROACHES TO DEFINITION OF AN ECONOMIC ESSENCE OF THE
TERM OF "INVESTMENT"

аспірант Хмельницького
національного
університету

У статті розглянуто трактування вітчизняними та зарубіжними вченими терміна "інвестиції" та запропоновано власне визначення сутності інвестицій.

Стаття содержить інформацію об определении термина "инвестиции" украинскими и зарубежными учеными и предложено собственное определение сущности инвестиций.

The article gives information about a definition of the term "investment" by the Ukrainian and foreign scientists and himself determination of essence of investments is offered.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, капітал, дохід, сутність

Ключевые слова: инвестиции, инвестирование, капитал, доход, сущность

Keywords: investments, investment, capital, profit, essence

ВСТУП

Дослідження інвестиційної сфери економіки завжди перебувало в центрі уваги економічної думки. Це зумовлено тим, що процес інвестування є базовим елементом повсякденної господарської діяльності суб'єктів ринку та процесу економічного зростання держав світу. Термін "інвестиції" походить від латинського слова "invest", що тлумачиться як вкладення коштів. Інвестиції – необхідний елемент розвитку суспільних відносин у різних сферах економічної діяльності. У більшості опублікованих робіт автори недостатньо приділяють увагу теоретичному поясненню поняття інвестиції, а також належному з'ясуванню його сутності.

Теоретичні та практичні аспекти інвестування знайшли висвітлення у наукових працях вітчизняних вчених-економістів: М.П. Денисенка, С.В. Мочерного, Т.В. Майорової, та зарубіжних – П. Массе, Дж. Кейнса, С. Фішера, П. Манків, К.Р. Макконела, С.Л. Брю, К. Еклунда та інших.

У більшості опублікованих робіт автори недостатньо приділяють увагу теоретичному поясненню поняття інвестиції, а також належному з'ясуванню його сутності.

МЕТА РОБОТИ

Аналіз та дослідження існуючих визначень дефініції "інвестиції" з метою обґрунтування більш точного, лаконічного, універсального визначення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

При проведенні дослідження використано методи синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасній літературі визначення інвестицій часто дають недостатньо чітко або спрощено, акцентуючи при цьому увагу лише на певних їх суттєвих особливостях. За таких умов, є цілком необхідним дослідження економічної сутності категорії "інвестиції".

Так, французький економіст П. Массе вважав, що найзагальніше визначення інвестиції, яке можна дати процесу вкладення капіталу, зводиться до того, що: "інвестування є процесом обміну капіталу на забезпечення в майбутньому інвестиційними благами" [1, с.27].

Дж. Кейнс розумів під інвестиціями "...поточний приріст цінності капітального майна внаслідок виробничої діяльності за певний період. Це частина прибутку за певний період, яка ще не була використана для споживання" [1, с. 116]. Інвестиції Джон Кейнс розглядав з двох сторін. З однієї – він розглядав їх як приріст вартості капітального майна, тобто як реалізований попит і пропозицію. З іншої – це величина акумульованого доходу, тобто потенційний інвестиційний попит.

Хансен Е. визначає інвестиції як створення нового капіталу – чистого додавання до сукупної маси можливих капітальних благ.

Американські автори С. Фішер, Р. Дорнбуш і Р. Шмалензі стверджують, що інвестиції "...це витрати на створення нових потужностей з виробництва машин, фінансування житлового, промислового або сільськогосподарського будівництва, а також запасів" [2, с. 118-119]. Майже ідентичним є визначення П. Манківа, який поділяє інвестиції на три види: в основний капітал; житлове будівництво та в запаси [3, с. 482].

Макконелл К.Р. та Брю С.Л. згідно "Економікс" визначають інвестиції як витрати на виробництво і накопичення засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів [4]. Схожої думки щодо визначення категорії інвестиції притримується Макмілан. У словнику сучасної економічної теорії Макмілана стверджується: "Інвестиції – потік витрат для виробництва благ, а не для безпосереднього споживання" [5].

Теоретичні аспекти інвестування знайшли своє висвітлення також у наукових працях вітчизняних вчених-економістів.

На думку Денисенка М.П. "інвестиції - це те, що відкладається на завтра" одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони відкладаються на збільшення запасів, іншу - ресурси, які направляються на розширення виробництва".

С.В. Мочерний в своїх працях трактує інвестиції як "довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку".

О.П. Денисенко додає ще вкладення капіталу в "...інфраструктуру, соціальні програми, охорону навколишнього природного середовища з метою розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва, одержання прибутку" [6].

Отже, виходячи з вищенаведеного, переважна більшість зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів притримувались ресурсної чи витратної концепції економічної сутності інвестицій. Витратний підхід має яскраво виражений нетоварний характер, його характерною рисою є ігнорування значущості грошової форми кругообігу основного капіталу, обґрунтування пріоритетності продуктивної стадії як початкового пункту руху коштів. З погляду ресурсного підходу інвестиції і кошти, призначені для простого і розширеного відтворення основних фондів.

В сучасній економічній літературі термін "інвестиції" часто вживається досить вузько або помилково. Як правило, інвестиції трактуються як будь-яке вкладання коштів, яке може і не приводити ні до зростання капіталу, ні до одержання прибутку. До них часто відносять так звані споживчі інвестиції, тобто придбання предметів довгострокового користування, які за своїм економічним змістом не можуть бути віднесені до інвестицій. Часто поняття "інвестиції" замінюють терміном "капітальні вкладення". Слід мати на увазі, що термін "капітальні вкладення" набагато вужче поняття, ніж "інвестиції". Багато авторів вважають, що інвестиції є вкладенням грошових коштів. Таким чином, інвестування капіталу може здійснюватися не лише у грошовій формі, а й у формах рухомого і нерухомого майна, різних фінансових інструментів (цінних паперів), нематеріальних активів [7].

У Законі України "Про інвестиційну діяльність" було здійснено спробу конкретизувати сутність інвестицій: "Інвестиціями є всі види майнових і інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток або досягається

соціальний ефект". Такими цінностями можуть бути :

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);

- майнові права, що впливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;

- сукупність технічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але незапатентованих ("ноу-хау");

- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;

- інші цінності [8].

На макроекономічному рівні інвестиції визначаються як частина сукупних витрат на рівні економіки, яка являє собою основу для нагромадження основного капіталу та його подальшого оновлення. На даному рівні інвестиції визначають такі ключові показники розвитку економіки, як її структура, темпи зростання, конкурентоспроможність на міжнародному ринку тощо. На мікроекономічному рівні інвестиції характеризуються як створення засобів виробництва і людського капіталу. На даному рівні інвестиції є основою для зростання обсягів виробництва та прибутків окремого підприємства .

Існує безліч трактувань терміна "інвестиції". У побутовому розумінні, наприклад, це придбання будь-якого блага, яке не буде негайно спожито. З погляду повсякденної свідомості, придбання майже будь-якого довгострокового блага вважається інвестицією. Хоча в економічному змісті жодна з цих операцій інвестицією не є, оскільки вони нічого не дають для приросту доходів у майбутньому та є елементами простого, а не розширеного відтворення.

К. Еклунд зазначає, що "інвестиції — це те, що "відкладають" на завтрашній день, щоб мати можливість більше споживати у майбутньому". Він наголошує на тому, що у системі рахунків статистика інвестицій включає тільки матеріальні витрати, але не враховує інвестиції у знання, наукові дослідження та освіту. У зв'язку з цим фактичний обсяг інвестицій визначається не зовсім точно [9].

Дослідження численних теоретичних джерел економічної сутності інвестицій дозволило дати власне трактування поняття інвестицій.

На нашу думку, поняття "інвестиції" найдоцільніше викласти у такій формі: інвестиції – це вкладення капіталу та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення максимальної результативності в майбутньому тобто відтворення на розширеній основі або забезпечення виконання інших соціально-економічних цілей.

ВИСНОВКИ

Розглянувши різні тлумачення поняття інвестицій можна зробити наступні висновки.

По-перше, сучасне тлумачення поняття "інвестиції", його економічна сутність у своїй основі

базується на довготривалому процесі розвитку економічних наук, які формувались та розвивались разом із розвитком суспільних відносин і є результатом праці провідних науковців.

По-друге, вищенаведений аналіз дозволив дати власне визначення інвестицій. На нашу думку, інвестиції – це вкладення капіталу та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення максимальної результативності в майбутньому тобто відтворення на розширеній основі або забезпечення виконання інших соціально-економічних цілей.

Література

1. Харрод Р., Хансен Є. Экономические циклы в национальный доход / Классики кенсианства в 2-х томах. – Том 2. М.: Экономика (серия "Экономическое наследие"), 1997 – 416 с.

2. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи; пер. с англ. 2-го изд. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 549 с.

3. Манків Г. Макроекономіка / Г. Манків; пер. с англ., наук.ред. і пер. С.Панчишина. – К.: Основа, 2000. – С. 482.

4. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. В 2 т.: перевод с англ. 13-е издание. Том 2. – М.: изд-во "ИНФРА-М", 2001. – 400 с.

5. Словник сучасної економічної теорії Макмілана / Пер. з англ. – К.: Арттек, 2000. – 640 с.

6. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: Монографія / Денисенко М.П., Михайлова Л.І., Грищенко І.М., Гречан А.П. та ін.; За ред. д.е.н., проф., акад. М.П. Денисенка, д.е.н., проф. Л.І. Михайлової. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008.- 1050 с.

7. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні. Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2005.- 406 с. ISBN 966-7982-73-4

8. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ Т.В. Майорова, - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.- ISBN 978-966-364-883-5

9. Паливода К.В. Інвестиції (на прикладі житлового будівництва в Україні) / К.В. Паливода. – К.: Знання, 2009. – 711 с. ISBN 978-966-346-611-8

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Яким чином здійснюється оподаткування операцій банків з відступлення права вимоги та факторингових операцій?

Матеріал підготовлено на основі звернення Незалежної асоціації банків України до Національного банку України щодо застосування податковими органами положень Податкового Кодексу України стосовно оподаткування операцій з відступлення права вимоги.

На даний час почастишали випадки коли **фахівці податкових органів при проведенні перевірок банків не визнають договори відступлення права вимоги укладені банком з суб'єктами господарювання що не являються фінансовими установами**, – цивільно-правовими угодами, що укладені у зв'язку із заміною кредитора у зобов'язанні та передачею первісним кредитором своїх прав іншій особі, на підставі статті 512 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ). Представники податкової служби стверджують, що такі договори є договорами факторингу та повинні укладатися виключно з фактором - фінансовою установою.

Детально про правову природу та суть договорів відступлення права вимоги та факторингу розглядалося у консультації "Договір відступлення права вимоги та факторинг – у чому різниця? Як захистити своє право на вимогу боргу?" Нагадаємо, що згідно ч. 3 ст. 1079 ЦКУ та Закону України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків

фінансових послуг" факторинг є фінансовою послугою, що має надаватися лише особами учасниками ринків фінансових послуг, які мають відповідні ліцензії.

У Податковому кодексі України (надалі ПКУ) відсутнє визначення та чітке розмежування між поняттями відступлення права вимоги та факторингу, а також розмежування між порядком оподаткування даних операцій.

У ПКУ зазначено, що при першому відступленні зобов'язань за фінансовими кредитами витрати, понесені платником податку – першим кредитором, визначаються в розмірі заборгованості за даними бухгалтерського обліку на дату здійснення такого відступлення, а за іншими цивільно-правовими договорами – у розмірі фактичної заборгованості, що відступається. До складу доходів включається сума коштів, отримана платником податку – першим кредитором від такого відступлення, а також сума його заборгованості, яка погашається, за умов, що така заборгованість була включена до складу витрат.

Відповідно, наслідком таких дій податківців, а саме визнання договорів відступлення права вимоги нікчемними, в актах перевірки, є зобов'язання платника податку видалити зі складу витрат суму заборгованості, право на стягнення якої було предметом такого договору.

(продовження на стор. 30)